

УДК 631.14

Щурик М.В., доктор економічних наук, професор

**Івано-Франківський університет права ім. Короля Данила Галицького,
Івано-Франківськ**

СТАЛИЙ РОЗВИТОК ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ: СТАН ТА ПЕРЕДУМОВИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ

Розкрито механізм та найважливіші передумови імплементації моделі сталого розвитку в аграрному секторі Карпатського макрорегіону. Досліджено існуючий механізм регулювання відносин землекористування й землеволодіння в аграрному секторі Карпатського макрорегіону. Розкрито основні недоліки управління земельними ресурсами аграрного сектора. Запропоновано якісно нову модель управління процесом відтворення земельних ресурсів. Обґрунтована необхідність посилення участі місцевих органів самоврядування у процесі відтворення земельних ресурсів.

The article reveals the mechanism and the most important preconditions of the model implementation for stable development in the agrarian sector of the Carpathian macroregion. The necessity of using of the land resources is grounded due to the necessity of the whole society. The existing mechanism of regulating the relations of land ownership and land tenure in the agrarian sector has been researched in the given elapse. The article reveals the main shortcomings in management of land resources in the agrarian sector. The author proposes the new quality model of operating the process of the land resources reproducing. The author grounds the necessity to intensify the role of local self-governing bodies in the process of land resources reproduction.

Постановка проблеми. Відтворення природних ресурсів у Карпатському макрорегіоні продовжує носити виснажливий, екстенсивний характер. У макрорегіоні відсутня, єдина, конкретна програма використання ресурсів природи, яка би органічно поєднувала належне розв'язання екологічних, соціальних та економічних завдань. Потреба бережливого раціонального відтворення ресурсів природи відповідно до засад сталого розвитку для більшості населення країни залишається поки що невідомою.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Економічні, соціальні та екологічні негаразди, що все частіше проявляються в житті суспільства спричиняють до пошуку їх причин. У їх загальному переліку вчені часто

називають деструктивність економічних відносин суспільства, які регулюють використання, збереження, поліпшення природних ресурсів. Йдеться про екстенсивну модель використання ресурсів природи суб'єктами господарювання, що спричинює надмірне їх виснаження. Джерело наших успіхів – неосяжні природні багатства. Та хоч би якими великими вони не були, з часом вони виснажуються [1,с.41]. Саме тому нині назрілою є гостра потреба змінити ставлення людини до природи. Зазначене потребує перебудувати цінності, які домінують сьогодні в суспільстві й підпорядковані виключно продукуванню матеріальної субстанції. Не всі нагромаджені людством економічні знання відповідають цілям продовження життя на землі. Природні закони господарювання досі не є осередком економічної науки [2,с.23]. Часто досягнення матеріального суб'єктами діяльності забезпечується без урахування законів онтології, раціонального задоволення соціальних потреб. Нині в суспільному відтворювальному процесі не знайдено такого співвідношення, яке би дозволило поєднувати успішне розв'язання соціальних, екологічних та економічних завдань в процесі використання природних ресурсів. Йдеться про небезпечний дисбаланс, який має місце між матеріальними інтересами суб'єктів господарювання, екологією та соціальними проблемами. Вчені застерігають, що досягнення соціальних, екологічних і матеріально-виробничих результатів скоріше за все не можна протиставляти один одному. Всі вони нерозривно пов'язані між собою й лише в своїй сукупності можуть забезпечити сталість у цілому. Нині, як ніколи, актуальною є потреба забезпечити збалансоване, органічно пов'язане між собою досягнення інтересів суб'єктів діяльності в зв'язку з відтворенням природних ресурсів, які би поєднували і дозволяли успішно розв'язувати триєдине завдання: поліпшення та збереження екології, досягнення соціальної стабільності та належного розвитку економіки. Розбалансованість економічних інтересів цивілізації, що неухильно посилюється стрімкою еволюцією НТП та економічними можливостями задовольняти дедалі зростаючий попит на різноманітні суспільні блага, спричинили появу нового напрямку дослідження – щодо забезпечення сталого

просторового розвитку країни [3,с.83]. Цілком закономірним є те, що загострення суспільних проблем у зв'язку з відтворенням природних ресурсів, призвело до потреби формування єдиного підходу для досягнення збалансованості інтересів суспільства і природи, без додаткового залучення ресурсів. Саме таким змістом наповнений документ, який розроблений світовою спільнотою й має назву «Сталий розвиток». Пріоритет сталості спирається на сучасну парадигму розвитку довкілля, яка з'являється у відповідь на сучасні виклики і передбачає створення нових, справедливіших цінностей, політику, спрямовану на досягнення сталості, при якій стають важливими співпраця урядів, громадян та інших зацікавлених груп в процесі ухвалення рішень, що стосуються вирішення проблем, які викликають загальносуспільну стурбованість. Досягається взаємна згода у вирішенні проблем без утиску інтересів інших сторін або погіршення перспектив для нащадків [4,с.317]. Запровадження засад сталого розвитку потребує створення та дотримання певних передумов, урахування стану та особливостей суспільного розвитку країни, регіону, населеного пункту, кожного громадянина. Слід зазначити, що нині запровадження моделі сталого розвитку відтворення природних ресурсів з урахуванням стану економіки, менталітету соціуму в Україні залишається ще недостатньо дослідженим. Особливо це стосується Карпатського макрорегіону.

Постановка завдання. Дослідити стан та можливості запровадження засад сталого розвитку природних ресурсів у Карпатському макрорегіоні. Запропонувати передумови належного та гармонічного відтворення ресурсів природи, які би дозволили успішно поєднувати розв'язання екологічних, економічних та соціальних завдань.

Результати дослідження. Потреба запровадження засад сталого розвитку була сприйнята нашою державою схвально. В Україні нині на найвищому рівні створено відповідний програмний документ, в якому задекларовано необхідність запровадження моделі сталого розвитку, включаючи процеси використання, збереження, поліпшення та охорону природних ресурсів. Йдеться про те, що внаслідок зростання антропогенного та техногенного

навантаження на навкілля значно погіршилась екологія, а також загострилось розв'язання соціальних негараздів на селі. Останні значною мірою спричинені неврегульованістю та нерозвиненістю ринкової моделі господарювання. Соціальні негаразди проявляються, насамперед, у складнощах, що виникають в зв'язку із розв'язанням продовольчої проблеми, несприятливою демографічною ситуацією, охороною здоров'я, соціальним захистом тощо. Екологічні складнощі проявляються у надмірному вирубуванні лісів, зростанні забрудненості та засміченості водних ресурсів і сільськогосподарських земель, швидкій депопуляції флори і фауни, високій забрудненості атмосферного повітря тощо. При цьому парадокс полягає в тому, що за роки незалежності в Україні було знищено абсолютну більшість підприємств промисловості, будівництва, сільського господарства, інших сфер, діяльність яких завдавала значної шкоди природним ресурсам, усьому довкіллю. В той же час стан екології природних ресурсів нині не стає кращим а, навпаки, дедалі погіршується. Таким чином, погіршення екології та параметрів соціальної сфери, спричинені недостатнім розвитком економіки. Економічна стійкість регіону визначається інтегральним потенціалом, темпами і пропорціями його розвитку, існуючими там видами господарської діяльності, параметрами соціальної сфери і станом навколишнього природного середовища [5,с.69]. З приведеного чітко простежується взаємозв'язок економіки, екології, соціального, що засвідчує про потребу одночасного поєднання їх розв'язання, включаючи сферу відтворення природних ресурсів. Вони є триединою субстанцією, яку можна успішно реалізувати лише завдяки досягненню між ними оптимального співвідношення, пропорційності. Зокрема, надання пріоритетності лише економічним потребам без урахування шкоди, що може бути завдана природним ресурсам стало однією з причин екологічних негараздів, що мають нині місце в сфері природокористування України. В свою чергу погіршення екології призводить до загострення соціальних негараздів: зростає захворюваність населення, інтенсифікуються депопуляційні демографічні процеси, падає рівень життя тощо. Тому цілком своєчасною та

значущою, на наше глибоке переконання, слід вважати розроблену та рекомендовану до запровадження світовою спільнотою модель сталого розвитку, включаючи природні ресурси.

Аналіз запровадження засад сталого розвитку в Україні, включаючи її західні регіони засвідчує, що незважаючи на їх задекларованість на найвищому рівні, процеси використання, збереження, поліпшення та охорони ресурсів природи продовжують здійснюватися по старому. Однією з причин зазначеного слід вважати нинішній стан економіки, екології, рівень розв'язання соціальних негараздів в Україні. Національні стратегії сталого розвитку, ґрунтуючись на основоположних засадах цієї концепції не є ідентичними, оскільки на їх формуванні позначаються політичні, історичні, екологічні та інші обставини [6,с.4]. Йдеться про те, що досліджуваний Карпатський макрореґіон сотні років перебував під поневоленням іноземних держав, а період проголошення незалежності України не перевершує 20 років. Зрозуміло, що за такий короткий відрізок часу вагомих успіхів у розв'язанні економічних, екологічних та соціальних результатів не могло бути досягнуто. Очевидним є і те, що стартові умови переходу США на модель сталого розвитку, питома вага населення якого становить 5% і яке використовує для задоволення власних матеріальних інтересів 20% світових запасів природних ресурсів та України не можуть бути однаковими. Сформовані в США відносини слід охарактеризувати як самодостатні, в той час, як у нашій державі проходить лише формування засад ринкової економіки, усвідомлення потреби в суспільстві дотримуватись найважливіших вимог законів онтології. Зрозуміло, що поняття сталого розвитку усвідомлюються населенням обох країн по різному. Україна продовжує знаходитись у стані державотворення, в той час, як в США держава, нація, національна ідея сформована декілька століть тому назад. Саме цим, очевидно пояснюється те, що в нашій державі пріоритетність нині продовжує надаватись економічному розвитку, часто порушуючи при цьому встановлені природою закони, породжуючи соціальну нерівність суспільства. Таким чином, діаметрально протилежні стартові умови запровадження засад сталого

розвитку природних ресурсів впливають і будуть впливати на організацію їх використання, збереження, поліпшення та охорону. Разом з тим, це не означає, що Україна нині має відмовитись від загальноприйнятого стратегічного документа, який покладений в основу розвитку всієї світової спільноти, більшості держав світу. Навпаки, розв'язання екологічних проблем в Україні слід тісно прив'язувати до економіки, поліпшення соціального захисту населення. Така потреба пояснюється тим, що піднесення економічного розвитку призводить до збільшення техногенного навантаження на природу, невідворотно трансформуючи навколишнє природне середовище у техногенну екосистему [7,с.66].

Однією з найбільш вагомих причин. Що унеможлиблює імплементацію новітніх засад до використання, збереження, поліпшення природних ресурсів у Карпатському макрорегіоні слід вважати існуючу в суспільстві, владних структурах індиферентність до проблем природи. Йдеться про існуючий в суспільстві інформаційний вакуум щодо суті, змісту, значення засад сталого розвитку, відсутності усвідомленості соціумом, що іншого шляху збереження життя на землі просто не існує. Насамперед це стосується участі у їх запровадженні, адекватних державних структур, місцевих органів самоврядування, громадськості, кожного громадянина країни. Без усвідомленої потреби кожним членом суспільства організовувати відтворення природних ресурсів не завдаючи при цьому шкоди екології, розв'язуючи соціальні проблеми з одночасним вирішенням економічних завдань вести мову про нові підходи до використання ресурсів землі, лісу, води, корисних копалин буде некоректно.

Запровадження нової моделі до організації відтворення природних ресурсів у Карпатському макрорегіоні доцільно розпочати з проведення суцільної інвентаризації земельного фонду, лісу, води, корисних копалин, флори і фауни тощо. Причому це слід зробити в розрізі всіх користувачів і власників, включаючи приватну, комунальну та державну форму володіння. До уваги слід приймати не лише крупних, а й дрібних власників природних

ресурсів. За результатами інвентаризації потрібно створити постійно діючий моніторинг природних ресурсів у розрізі, власників, користувачів та видів природних угідь.

Інвентаризація дасть можливість об'єктивно встановити наявні запаси земель сільськогосподарського призначення, лісу, води, корисних копалин, кількість та якісні показники тваринного світу, найважливіші види рослин тощо. Крім того зможуть бути оприлюднені ті власники й користувачі природних угідь Карпатського макрорегіону, які не дотримуються умов використання, збереження, поліпшення та охорони ресурсів природи, які рекомендуються Концепцією сталого розвитку. Завдяки об'єктивності отриманої інформації за результатами інвентаризації, можливим стане проведення заходів деприватизації природних ресурсів у тих власників, які спрямовують свої зусилля виключно для власного збагачення. На вилучених землях можна буде створити нові підприємства, орендні господарства, а також значно розширити природно-ресурсний потенціал у власності держави, місцевих органів самоврядування, громадських організацій. Йдеться не про упереджене ставлення нинішньої влади до приватних власників природних ресурсів, а й про упорядкування, запровадження нових підходів до їх використання, збереження, поліпшення, охорони, забезпечуючи та поєднуючи при цьому одночасне розв'язання соціальних, екологічних та економічних складових відтворення.

Одночасно важливим заходом має стати визначення пріоритетності використання природних ресурсів. Домінантою мають бути суспільні інтереси. У тих власників, які не дотримуються цієї вимоги, природні ресурси, включаючи корисні копалини, слід вилучити, націоналізувати. Власність на ресурси природи, як найважливіше, нерукотворне національне багатство має належати всьому суспільству. Це аксіома, без усвідомлення якої вести мову про запровадження засад сталого розвитку в процесі відтворення природних ресурсів неможливо. Економічні інтереси окремих осіб, навіть незважаючи на

їх високі посади, досягнення значно кращих результатів господарювання не повинні реалізовуватись за рахунок попирання прав інших членів суспільства.

Імплементация засад сталого розвитку потребує чіткого встановлення переліку заходів, які слід виконати в межах кожного населеного пункту. Обов'язковою умовою їх реалізації має стати участь у них місцевого населення. Йдеться про те, що кожний мешканець населеного пункту, має усвідомлювати потребу власної участі в заходах, завдяки яким поліпшиться розв'язання не лише економічних, а й екологічних, соціальних проблем в процесі використання природних ресурсів.

Наступним кроком на шляху запровадження засад сталого розвитку має стати розробка в межах кожного населеного пункту, території плану дій. Програма переходу кожного населеного пункту на нові вимоги відтворення природних ресурсів має ґрунтуватись на результатах проведеної інвентаризації земель сільськогосподарського призначення, запасів лісу, води, оцінці шкоди, яку завдають навколишньому середовищу функціонуючі стаціонарні джерела забруднення, автотранспорт тощо. Офіційна статистика засвідчує про існуючі тут невикористані резерви, складнощі. Насамперед, це стосується збільшення обсягів викидів шкідливих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел та автотранспорту. За період 1995-2007р.р. таке зростання в областях Карпатського макрорегіону було одним з найбільших в Україні (табл.1).

Ми не випадково звертаємо увагу на складнощі екології, зокрема викиди шкідливих речовин у атмосферне повітря в досліджуваному макрорегіоні, оскільки, як відомо, його територія вирізняється на фоні інших областей України унікальними природними ресурсами, флорою і фауною, запасами корисних копалин тощо.

Найбільш забрудненим регіоном є Івано-Франківська область. Забруднювачами повітря, зокрема зі стаціонарних джерел, тут нині продовжують залишатися Бурштинська теплова електростанція, підприємства хімічної промисловості Калуша, Івано-Франківська. Цілком зрозуміло, що зменшення кількості шкідливих викидів у атмосферу потребує розробки

конкретних заходів, які повинні корелювати з рекомендаціями засад сталого розвитку.

Таблиця 1

Викиди шкідливих речовин у атмосферне повітря від стаціонарних джерел та автотранспорту в Карпатському макрорегіоні*

(тис.т)

	Стаціонарні джерела забруднення				Автотранспорт			
	1995	2000	2005	2007	1995	2000	2005	2007
Україна	5687,0	3959,4	4464,1	4813,3	1796,5	1949,2	2056,0	2294,4
Закарпатська	13,2	7,7	26,6	22,9	23,5	33,0	39,1	63,9
Івано-Франківська	271,1	141,0	204,2	269,9	54,0	43,8	46,8	52,7
Львівська	124,6	108,6	95,6	110,5	115,0	84,3	87,9	136,3
Чернівецька	10,3	4,1	5,2	4,4	24,7	31,0	27,3	39,3
Разом по макрорегіону	419,8	261,4	331,8	407,7	217,2	192,1	201,1	292,2

* Статистичний щорічник України за 2007 рік. Держкомстат України. К.: В-во «Консультант». За ред. О.Г. Осауленка, 2008.-С.520

Особливо значної шкоди завдають навколишньому середовищу викиди шкідливих газів автотранспортом, про що переконливо засвідчує негативна їх динаміка.

Конкретного дослідження та врегульованості потребують водні ресурси макрорегіону. Насамперед це стосується стабільної негативної динаміки споживання свіжої води (табл. 2)

Зменшення обсягів споживання води загалом можна пояснити вичерпаністю її запасів, що знову ж таки потребує встановлення конкретних причин у розрізі споживачів та кожного населеного пункту. Наші дослідження засвідчують також, що з кожним роком у досліджуваному макрорегіоні збільшується кількість населених пунктів, які використовують виключно привозну воду. Гостру нестачу води, особливо питної все більше відчувають крупні міста, що потребує розробки конкретних заходів, спрямованих на подолання дефіциту води. Принагідно зазначимо, що ресурси води з кожним роком

стають все більше цінними, й значно ускладнюють розв'язання багатьох соціальних проблем місцевого населення.

Таблиця 2

Споживання свіжої води в областях Карпатського макрорегіону**

(млн.м³)

	1990	1995	2000	2005	2007	2007 у % до 1990
Україна	30201	20338	12991	10188	10995	36,4
Закарпатська	144	104	70	44	38	26,4
Івано- Франківська	289	219	111	104	103	35,6
Львівська	552	386	219	203	191	34,6
Чернівецька	109	85	57	68	60	55,0
Разом по макрорегіону	1094	794	457	419	392	35,8

** Статистичний щорічник України за 2007 рік. Держкомстат України. К.: В-во «Консультант». За ред. О.Г. Осауленка, 2008.-С.524

Запаси води в Карпатському макрорегіоні можна частково поповнити за рахунок зростання частки оборотної води в загальному обсязі використання (табл.3).

Таблиця 3

Частка оборотної води в загальному обсязі використання та виробничі потреби у Карпатському макрорегіоні***

(відсотків)

	1995	2000	2005	2007
Україна	83	86	89	89
Закарпатська	68	79	56	11
Івано-Франківська	97	95	97	97
Львівська	85	88	88	89
Чернівецька	68	53	29	30

*** Статистичний щорічник України за 2007 рік. Держкомстат України. К.: В-во «Консультант». За ред. О.Г. Осауленка, 2008.-С.525

З даних наведеної таблиці видно, що значні невикористані резерви оборотної води в загальному обсязі використання на виробничі потреби мають Закарпатська та Чернівецька області.

Зважаючи на важливість та значущість води для потреб поліпшення регенеративних властивостей усіх видів природних ресурсів, розв'язанні економічних, екологічних та соціальних проблем, доцільним є в досліджуваному макрорегіоні проведення інвентаризації водних запасів з метою встановлення кількості, джерел, їх дебету, придатності до використання. Дослідження засвідчують, що в багатьох населених пунктах, особливо в сільській місцевості не має об'єктивної інформації щодо складу та якості води, придатності її для

побутових і виробничих потреб. Саме цим пояснюється зростання захворюваності населення, яке значною мірою, за твердженням медиків, спричинене непридатністю її для пиття, приготування їжі, використання для інших побутових потреб.

Результати інвентаризації водних ресурсів слід покласти в основу побудови паспорта кожного джерела, в якому би містилась характеристика запасів, біологічного, хімічного складу води, рекомендації та обмеження щодо використання. Саме такі заходи повинні передувати запровадженню засад сталого розвитку в зв'язку з водними ресурсами.

Особливо важлива роль у процесі запровадження засад сталого розвитку належить землям сільського господарства. Слід зазначити про існуючі тут певні складнощі, які полягають у тому, що земельна та аграрна реформи спричинили деструктивність перерозподілу земель АПК на користь громадян, а також надмірне подрібнення колишніх цілісних земельних масивів.

Нині власниками та користувачами дрібних земельних ділянок стали сотні тисяч селян, які організовують власне земельне господарство в основному на відсталій, натуральній основі, що призводить до їх виснаження. Крім того значна частина земельних паїв домогосподарствами нині вилучена з активного сільськогосподарського обороту, що, знову ж таки потребує прийняття ряду радикальних заходів, найважливішими з яких є деприватизація. Звичайно такі кроки не слід вважати популярними, а тому їх здійснення може спричинити соціальну напругу в суспільстві, оскільки йдеться про порушення права

приватної власності на земельні ділянки. Однак іншого не дано, оскільки на кон поставлено найцінніше багатство нації – земельні угіддя АПК.

Реалізація зазначеного потребує значно розширити права та контроль, регулюючі функції держави та органів місцевого самоврядування на місцях. Така потреба обумовлюється необхідністю запровадження засад сталого розвитку в процесі використання, збереження, поліпшення та охорони земельних угідь аграрного сектора.

Труднощі, які суттєво можуть впливати на імплементацію нової моделі відтворення сільськогосподарських земель полягають в тому, що потреба запровадження засад сталого розвитку стосуватиметься великої кількості дрібних власників, значна частина з яких не володіє адекватними фінансовими, матеріальними ресурсами, професійними знаннями. Саме тому, місцеві органи влади повинні запровадити моніторинг таких господарств і створити умови для запровадження ними нових засад до використання аграрних земель. Одночасно слід провести заходи по деприватизації незадіяних земельних угідь, які в кінцевому рахунку, дадуть можливість реально запровадити таке відтворення земельних ресурсів, яке успішно поєднуватиме розв'язання екологічних, соціальних та економічних завдань.

Висновки. Загострення соціальних, екологічних та економічних проблем у зв'язку з відтворенням природних ресурсів в Україні призвело до потреби запровадження якісно нових засад їх використання, збереження, поліпшення та охорони. Складність полягає в тому, що нинішня модель використання природних ресурсів продовжує спрямовуватись на реалізацію, насамперед, економічних, матеріальних інтересів, які досягаються часто за рахунок погіршення екології та зростанні соціальних негараздів. Саме тому одним із найважливіших перспективних завдань подальшого відтворення природних ресурсів є досягнення оптимуму між економічними, екологічними та соціальними інтересами суб'єктів володіння та користування ресурсами землі, лісу, води, а також корисними копалинами.

Досягнення збалансованості інтересів у процесі відтворення ресурсів природи можна забезпечити завдяки запровадженню в Україні засад сталого розвитку, які розроблені країнами Світової спільнотою у 80-х роках минулого століття. З метою збереження, поліпшення та охорони природних багатств не лише для нинішнього, а й прийдешніх поколінь слід сформуванати якісно нові цінності ставлення людини до використання природних ресурсів, в основі яких слід покласти вимогу дотримання законів онтології. Подальше відтворення ресурсів природи в Україні, її регіонах, населених пунктах має забезпечуватись з обов'язковим дотримання збалансованості між екологічними, соціальними та економічними складовими.

Зважаючи на важливість та значущість засад сталого розвитку для України, важливою є оцінка можливостей їх запровадження. Дослідження засвідчують, що стартові умови імплементації нової моделі відтворення природних ресурсів у нашій державі корінним чином відрізняються від багатьох країн світу. Йдеться про нинішній рівень і стан розвитку економіки, екології, розв'язання соціальних негараздів.

Імплементацію нової моделі використання природних ресурсів найбільш доцільно здійснювати в розрізі областей, регіонів. Насамперед, це стосується Карпатського макрорегіону, який на фоні інших вирізняється значно більшими запасами ресурсів природи. В першу чергу це стосується гір, які багаті не лише на корисні копалини, флору та фауну, а й мають величезні території покриті лісами. В макрорегіоні зосереджено також значні запаси води, тут непогано розвинута рекреація, туризм, тощо. Існують і інші види природних ресурсів, які потребують використовувати їх поєднуючи органічно розвиток не лише економічних, а й екологічних та соціальних проблем.

Зважаючи на те, що в результаті запровадження поряд з державною та комунальною формами власності приватної на значну частину природних ресурсів, імплементацію засад сталого розвитку слід розпочати з проведення інвентаризації. Результати інвентаризації будуть слугувати передумовою проведення повторного перерозподілу природних ресурсів, включаючи

створення нових державних підприємств, орендних господарств, громадських організацій тощо. Важливим при цьому стане вилучення земельних ділянок у тих власників, які не можуть належним чином забезпечити використання, збереження, поліпшення та охорону належних їм ресурсів природи та організують відтворювальний процес для надмірного власного збагачення, попираючи при цьому суспільні потреби й інтереси.

Наступним важливим кроком на шляху до запровадження засад сталого розвитку має стати розробка програми, яка би зобов'язувала кожний регіон, населений пункт, громадянина України приймати безпосередню участь у заходах, спрямованих на оптимізацію використання ресурсів природи, їх збереження, поліпшення та охорону. Йдеться про те, що кожен член суспільства повинен знати, володіти та віднайти своє місце у процесах запровадження нової моделі відтворення ресурсів природи.

Практичну реалізацію засад сталого розвитку найбільш доцільно організовувати в межах адміністративно-територіального поділу. Йдеться про можливість реалізації конкретних напрямків поліпшення екології, розв'язання соціальних та економічних проблем, які часто в розрізі областей значно відрізняються між собою.

Зокрема, в областях Карпатського макрорегіону найважливішими напрямками, спрямованими на поліпшення природи, усього докільля є зменшення викидів шкідливих речовин у атмосферу, що спричинені стаціонарними джерелами забруднення та автотранспортом, поліпшення використання водних ресурсів.

Особлива увага в досліджуваному макрорегіоні має бути звернута на удосконалення структури розподілу сільськогосподарських земель. Нині вона не є оптимальною про що засвідчує недовикористання значної кількості земель аграрного сектора, а також складність розв'язання соціальних та економічних проблем у зв'язку з їх використанням, поліпшенням, збереженням та охороною угідь. Потрібно провести повторний перерозподіл аграрного фонду земель, який давав би можливість організувати відтворення природних ресурсів,

включаючи аграрний сектор на засадах сталого розвитку. саме такі заходи дадуть можливість перевести процес відтворення природних ресурсів Карпатського макрорегіону на нову модель, яка поєднуватиме одночасне розв'язання екологічних, соціальних та екологічних завдань

Література

1. Руденко М.Д. Енергія прогресу: гносис і сучасність.- К.: Журналіст України.- 2008.-716с.
2. Шевчук В.О. Достатність економічного знання і місія України/ Фізична економія: методологія дослідження та глобальна місія України: зб. матеріалів Міжнар. наук. конф., 8-10 квітня 2009р., м.Київ.- К.: КНЕУ, 2009.-531с.
3. Віленчук О. Гармонізація єдиного еколого-економічного простору України/ О.Віленчук// Економіка України -2009.-№3.-С.80-87.
4. Лісова політика: теорія і практика // Під наук. ред. проф., д.е.н. Синякевича І.М. Авторський колектив: Синякевич І.М., Соловій І.П., Врублевська О.В. і ін.: Монографія .- Львів: ЛА «Піраміда». 2008.- 612 с.
5. Шубравська О. Регіональний аспект сталого економічного розвитку агропродовольчої системи України/ О.Шубравська// Економіка України.-2009.-№5.-С. 68-76.
6. Корнійчук Л., Шевчук В. Сталий розвиток і глобальна місія України / Л.Корнійчук, В. Шевчук // Економіка України.- 2009.-№5.-С.4-14
7. Довбенко М.В. Теорема Коуза. Кіотський протокол та екологічні інвестиції для України / М.В. Довбенко // Економіка України.-2009.-№11.-С.65-75.